

Sverige och förbuden mot tillväxtbefrämjande antibiotika

Kristina Nordéus, leg. vet., VMD

Lantbruksråd, Sveriges ständiga representation vid EU

Postdoktor, Avdelningen för agrarhistoria, SLU (2017-2019)

Förbud mot antibiotika i fodret

Användning av fodertillsatser som innehåller antibiotika eller andra medel för att öka djurens tillväxt förbjuds i lag fr o m 1 januari 1986. Det beslöt riksdagen på onsdagen.

Antibiotika får bara användas i foder när det krävs av veterinärmedicinska skäl.

Lagen vidgas jämfört med den tidigare att omfatta också foder till vissa sällskapsdjur.

En reservation från centerpartiet att lagen även skall gälla importerat kött röstades ned av riksdagen.

Moderaterna hävdade att ett förbud inte är motiverat av hälsoskäl, eftersom ämnena passerar djurens kroppar utan att upptas.

(TT)

Källor

- Branschtidskrifter och dagstidningar
  - *DN*
  - *Ledarforum, Praktiskt butiksarbete, Ica-kuriren och Vi*
  - *Land/Land Lantbruk, Fjäderfä och Svinskötsel*
  - *Svensk veterinärtidning, Allmänt veterinärmöte*
- Officiell dokumentation
- Intervjuer
  - **Aase Tronstad** (SVF/RK), **Annika Söderberg** (EU-representationen), **Camilla Littorin** (Svensk Fågel), **Christina Greko** (SVA), **Franz Fischler** (kommissionär), **Gunnela Ståhle** (LRF), **Ingvar Ekesbo** (SLU), **Johan Lindblad** (fjäderfäveterinär), **Karl Erik Olsson** (jordbruksminister/MEP), **Margareta Åberg** (rådgivare Farmek), **Maria Donis** (RK), **Marit Paulsen** (journalist/MEP), **Martin Wierup** (SVA), **Mats Hellström** (jordbruksminister), **Sven-Erik Johansson** (grisuppfödare/LRF), **Thomas Michélsen** (journalist DN), **Urban Johnson** (RK), **Torbjörn Malm** (SJV) och **Wolfgang Trunk** (DE/KOM)

Antibiotika i djurhållningen

Terapi

Behandling av en identifierad sjukdom

Profylax

För att förebygga sjukdom

Tillväxtbefrämjare

För att öka tillväxt eller avkastning

- Effekt upptäckt sent 1940-tal, användes från tidigt 1950-tal
- Både resultat av och förutsättning för uppfödning i högintensiva system
- Swann-rapporten (1969):
  - "the administration of antibiotics to farm livestock, **particularly at sub-therapeutic levels**, poses certain hazards to human and animal health"
  - only antibiotics which "have **little or no application as therapeutic agents**"

Kemoterapeutika

Hög dos, kort duration

Låg dos, lång duration

Sverige på 1980-talet

SJÄLV TYCKER JAG
ATT ÄVEN EN KON-
SUMENT SKA HA
FYRA MAGAR!!

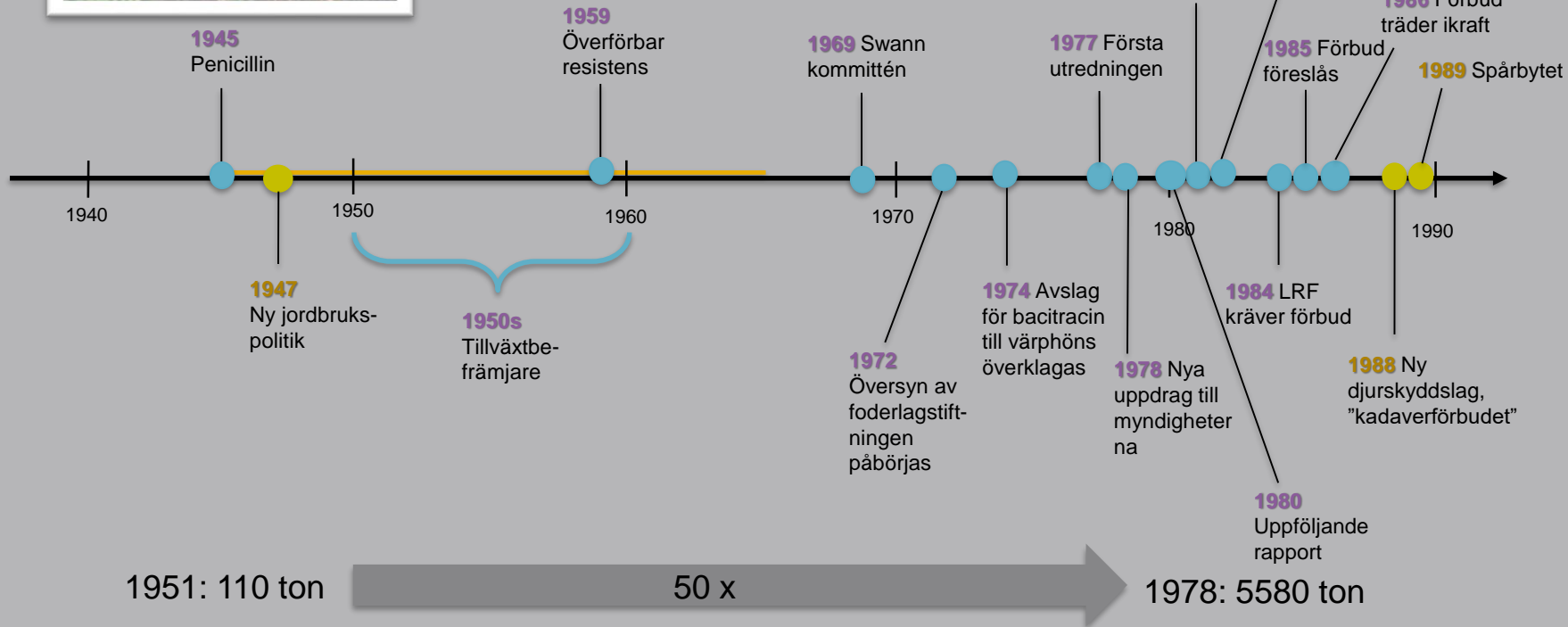
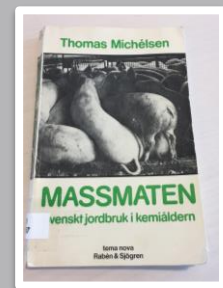
Hur ska vi få svenska folket att äta mer mat. Här ett litet tips?

Antibiotika till djur

År	Foder		Medicinsk användning (antibiotika)	Total mängd aktiv substans
	Lågdos	Högdos		
1977/78	11.4	10.6	14.4 (8.7)	36.4
1979/80	14.2	8.5	19.8 (12.2)	42.5
1980/81	14.7	9.2	18.8 (12.3)	42.7
1981/82	16.7	10.9	18.8 (13.2)	46.4
1982/83	17.3	9.6		

”en restriktiv och av samhället väl kontrollerad användning av antibiotika och kemoterapeutika i svensk animalieproduktion”

Det svenska förbudet

- Regeringens proposition 1984/85: 149 om lag om foder)
  - 4 § Antibiotika och andra kemoterapeutiska medel får tillsättas foder endast för att förebygga, lindra eller bota sjukdom eller sjukdomssymtom*

- En period av förändringar:
  - Ny djurskyddslag 1988
  - Förbud mot att använda kadaver i djurfoder 1988
  - Spårbytet 1989, avreglering av jordbruket 1990
  - ”Mot världens renaste jordbruk” 1992

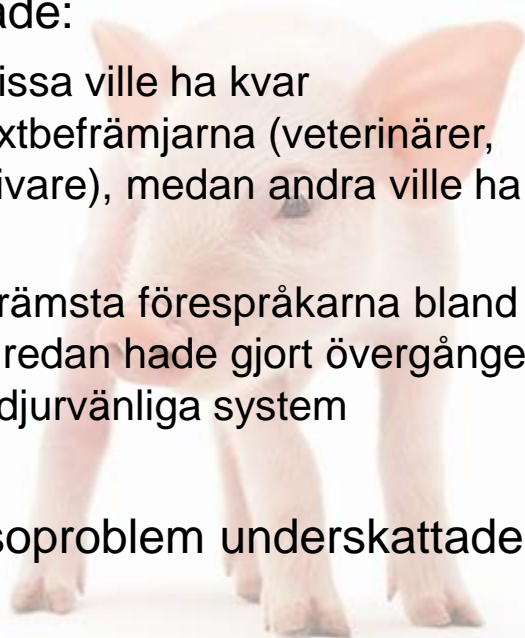

Bondekooperationen

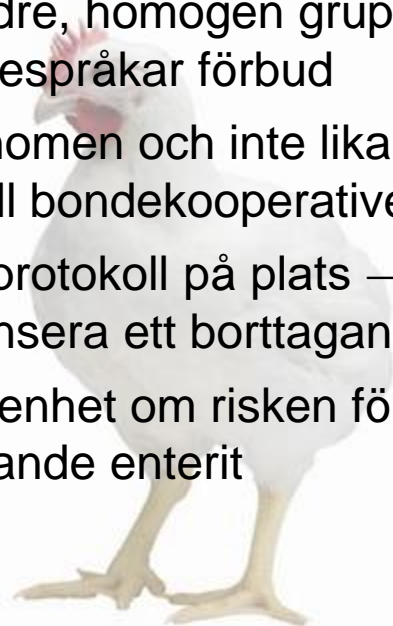
- Kontaktpunkt mellan primärproducenterna och den politiska sfären samt samhälle
- Ansvar för att balansera animalieproduktionen och försvara jordbrukets intressen i prispförhandlingarna
- Slakteriförbundet och LRF var för ett förbud
  - Återställa konsumentförtroendet
  - Försiktighetsprincipen
- Initialt krävde LRF att bönderna skulle kompenseras för kostnader kopplade till förbudet och att samma regler skulle gälla för import

Bönderna

- Delade:
  - Vissa ville ha kvar tillväxtbefrämjarna (veterinärer, rådgivare), medan andra ville ha bort dem
  - Främsta förespråkarna bland dem som redan hade gjort övergången till mer djurvänliga system
- Hälsoproblem underskattade?

- En mindre, homogen grupp – inga bönder förespråkar förbud
- Nytt fenomen och inte lika stark koppling till bondekooperativet
- Hygienprotokoll på plats → svårt att kompensera ett borttagande
- Medvetenhet om risken för nekrotiserande enterit

Varför ett förbud?

- Tillväxtbefrämjare tycks inte ha varit den viktigaste frågan i debatten, men kanske den lättaste att åtgärda...
  - Välavgränsad och lättkommunicerad
  - Endast mindre produktionsförluster
- Konsumenter eller media?
- En teknisk fråga som inte direkt berörde veterinärkollektivet, men del av en debatt som ledde till splittring inom kåren

Effekter av förbudet

Hur: Användning upphörde 1986

Varför: Förebyggande effekt underskattades

Problem: Avvänjningsdiarré ökade

Effekt: Dödlighet +1.5%, tid till 25 kg +5-6 dgr,

Lösning: Miljö, hygien, skötsel, foder, zinkoxid (1992)

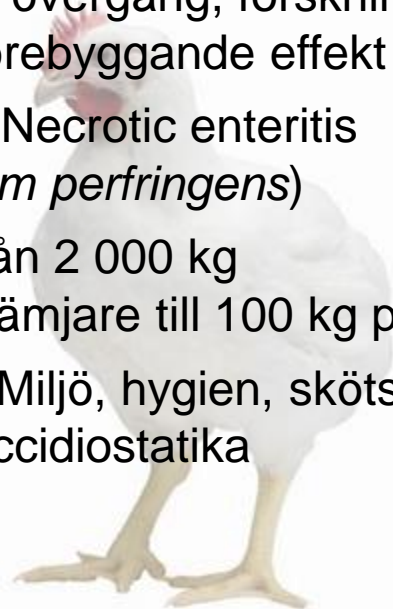
Hur: 2 års övergång, forskning

Varför: Förebyggande effekt känd

Problem: Necrotic enteritis (*Clostridium perfringens*)

Effekt: Från 2 000 kg tillväxtbefrämjare till 100 kg penicillin

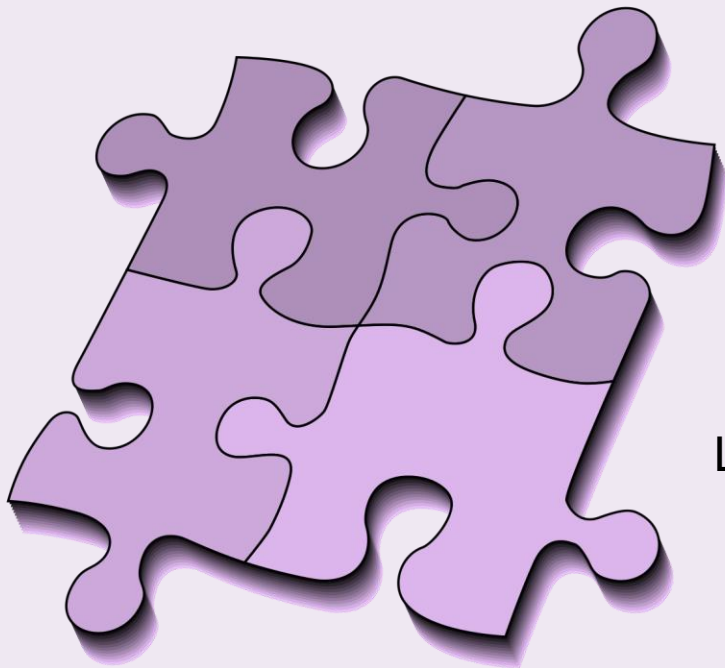
Lösning: Miljö, hygien, skötsel, foder, jonofor koccidiostatika

Den svenska modellen

Hälsosam miljö

Låg
antibiotikaanvändning

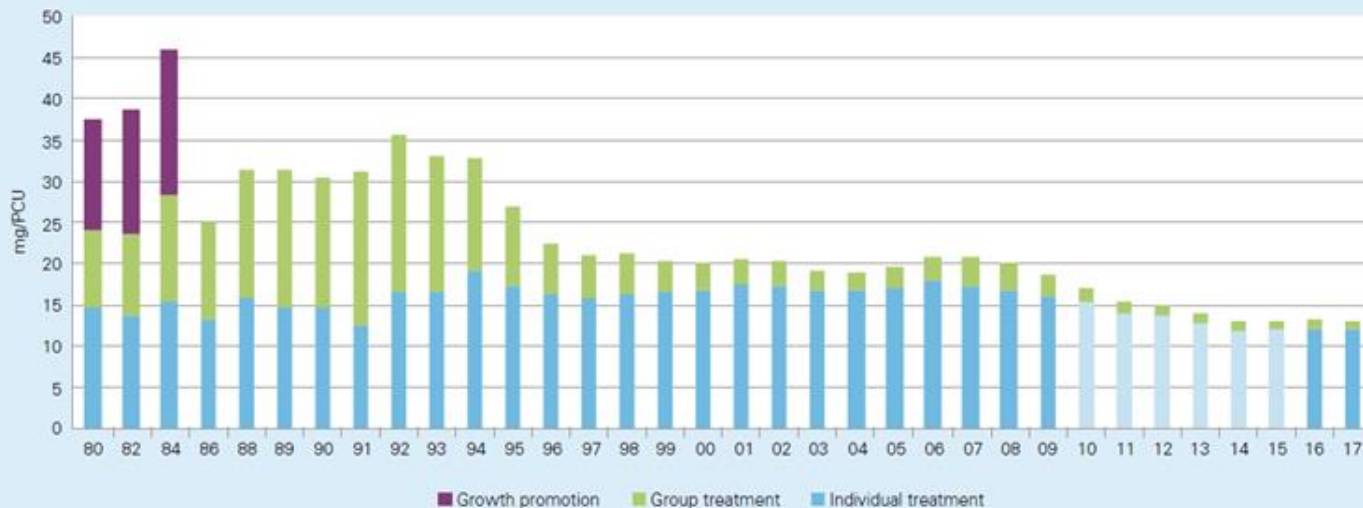

Förebyggande
hälsoarbete

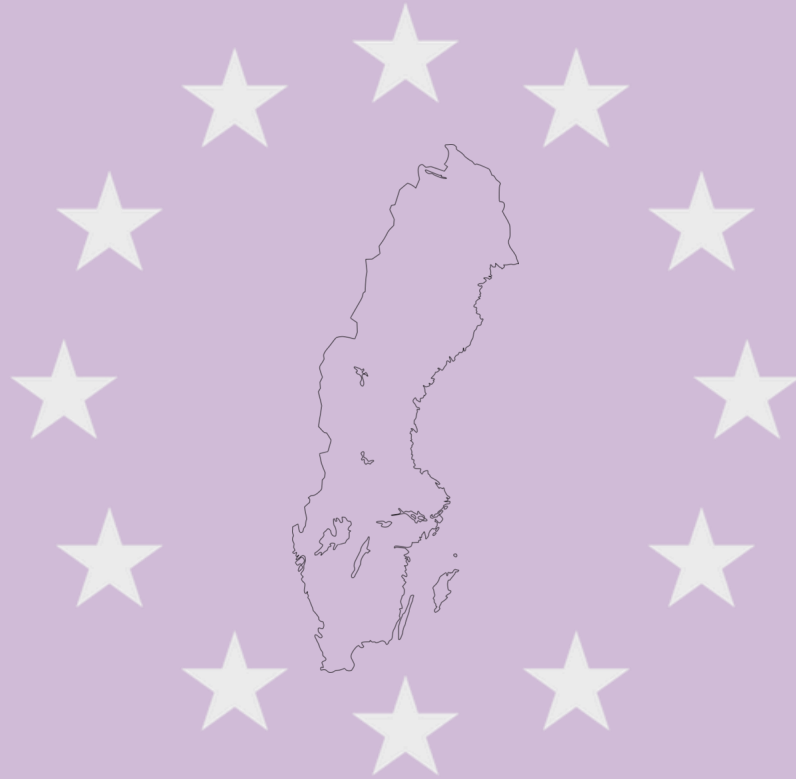
Låg antibiotikaresistens

Antibiotika till djur i Sverige

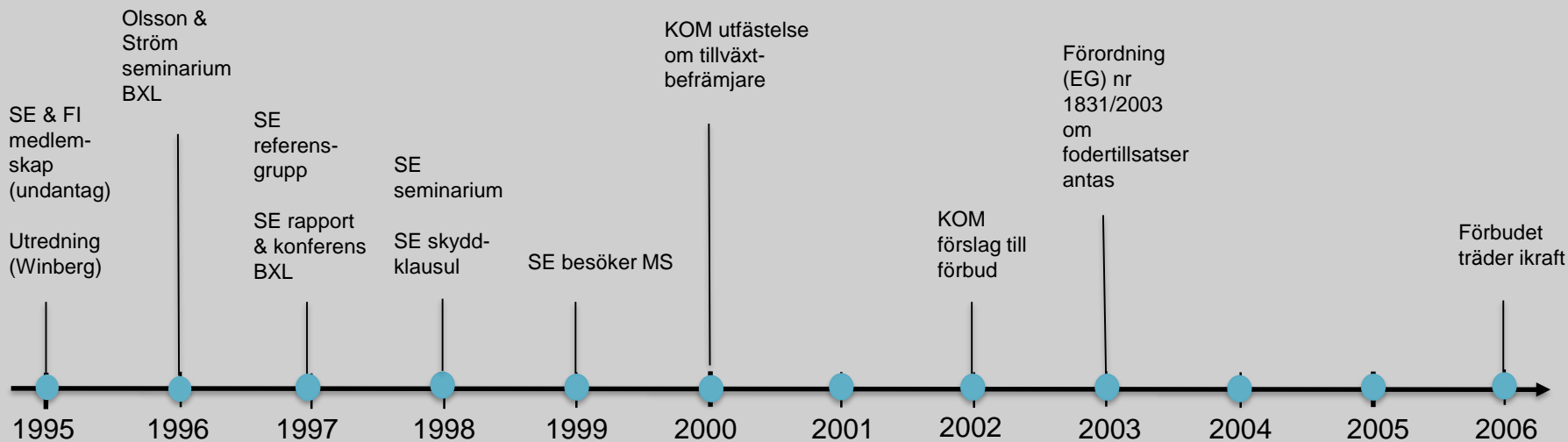
FIGURE 2.1. Sales of antibiotics for animals expressed as mg per population correction unit (PCU)*.

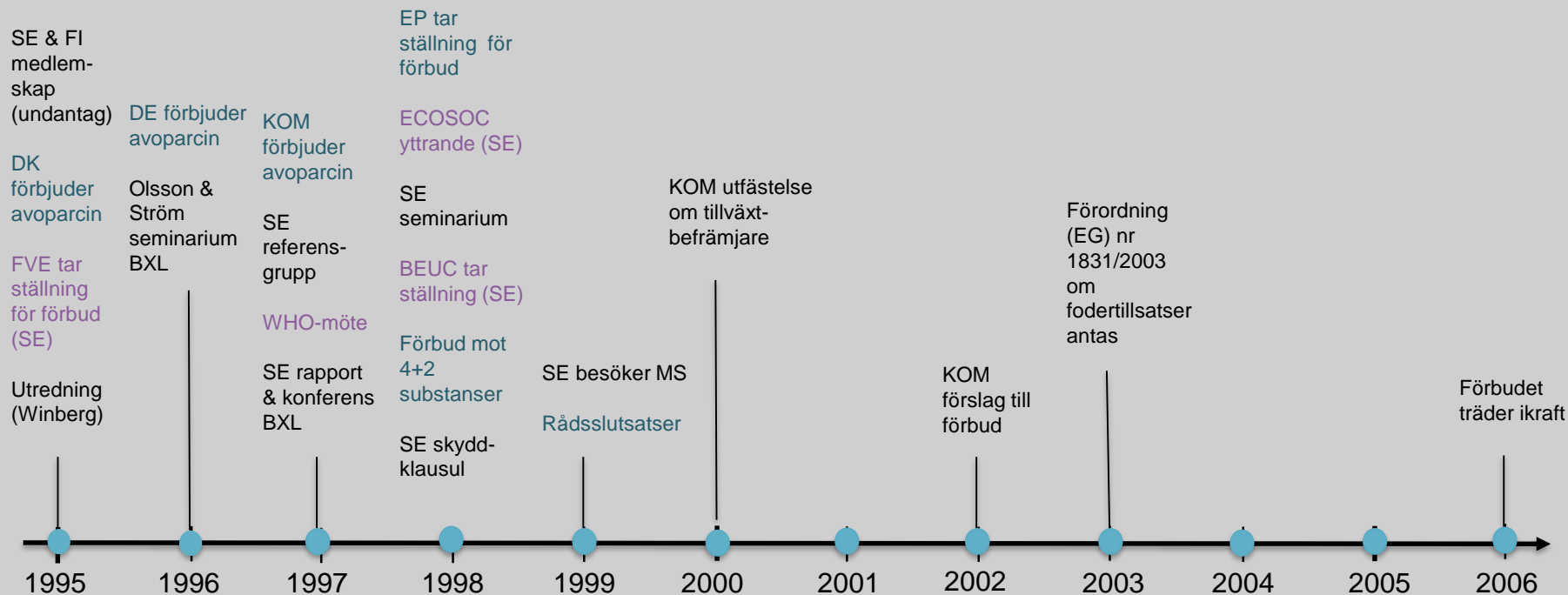
*Data from 2010-2015 are uncertain because of a lack of completeness mainly affecting injectable products. This is indicated by a paler colour for antibiotics for individual treatment. In the present figure, all products (including tablets) are included while in data presented in the European surveillance of veterinary antimicrobial consumption tablets are excluded when calculating mg/PCU.

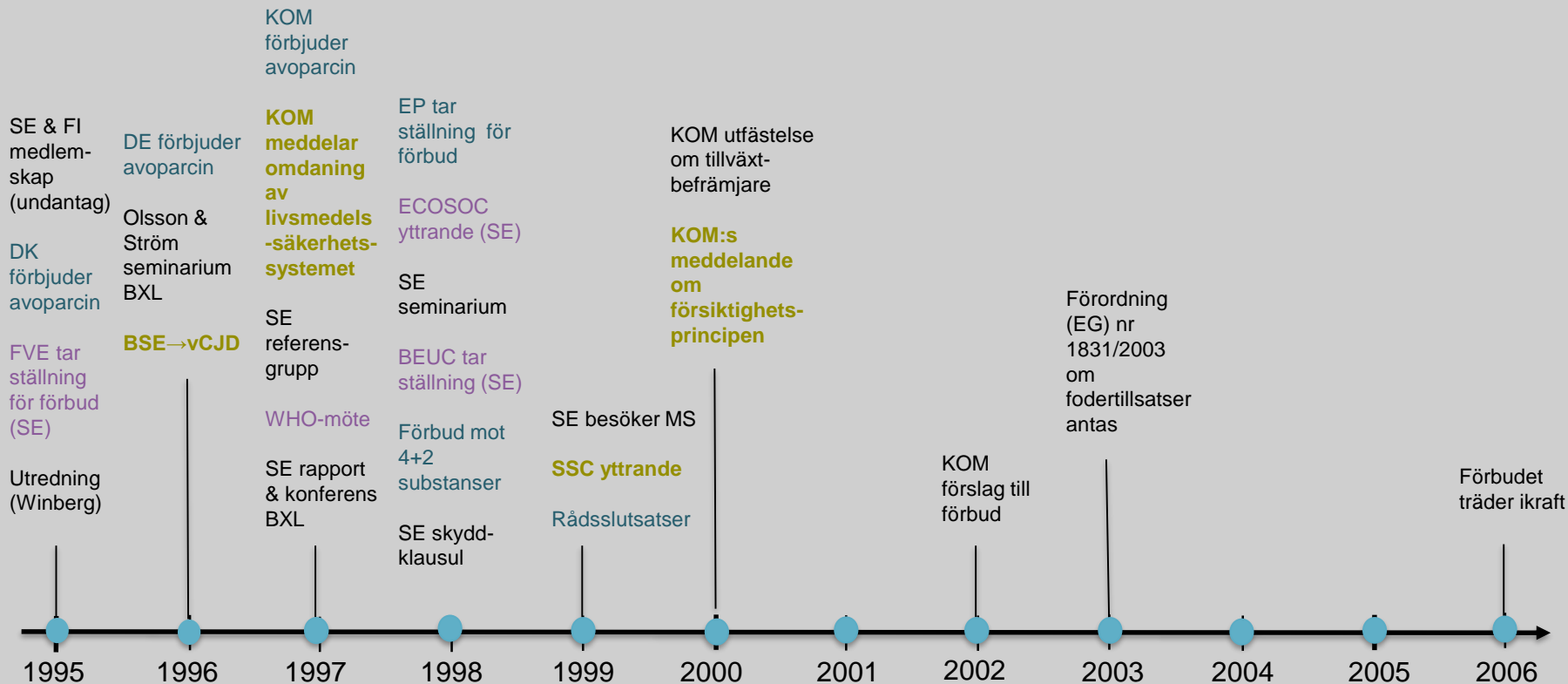
EU-förbudet: Sverige

EU-förbudet: Andra aktörer

EU-förbudet: Livsmedelskriserna

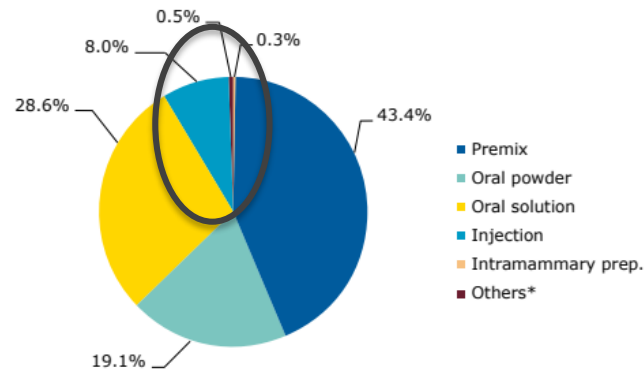
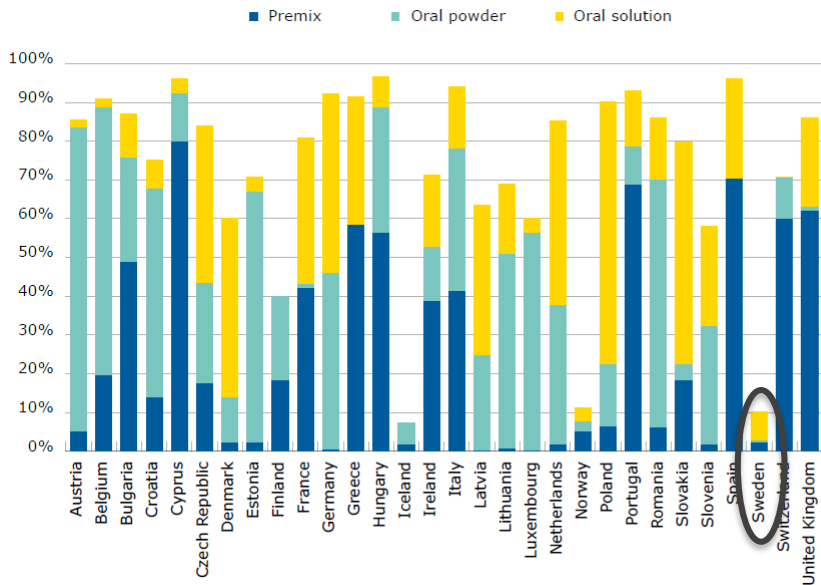

Sammanfattningsvis

- Det svenska förbudet unikt
- SE satte frågan på agendan och var en viktig pionjär i EU, men samtidig utveckling i andra MS/organisationer och omdaning av livsmedelssäkerhetssystemet avgörande
- Vad kan vi ta med oss?
  - Förebyggande djurhälsa och goda djurmiljöer
  - Arbeta tillsammans

Gruppbehandling i EU

90% gruppbehandling
i EU

10% gruppbehandling
i Sverige

A photograph of a herd of black and white cows in a grassy field. The cows are of various breeds, including Holsteins and Friesians. The word "Tack!" is written in a bold, white, sans-serif font on the left side of the image. The background shows a line of trees under a clear sky.

Tack!